DISSERTATIO INAVGVRALIS IVRIDICA

DE

IVRE ROMANORVM

CIRCA

FLVMINA, ALVEOS ET RIPAS

QVAM

EX DECRETO ET AVTORITATE

ILLVSTRIS FACVLTATIS IVRIDICAE

LIPSIENSIS

D. XXVII. FEBR. MDCCXXXVIII.

PRO GRADV DOCTORIS

OBTINENDO

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI

SVBMITTIT

CHRISTIAN. GODOFREDVS REINHARDT

MERSEBVRGENSIS

REV. AC SER. DVC. SAX. MERSEB. CAVSAR. CAMER. PROCVRATOR ET ILL. REGIM. PATRII ADVOC. ORDINAR.

LIPSIAE

EX OFFICINA LANGENHEMIANA.

SVMME REVERENDO
PERILLVSTRI ATQVE EXCELLENTISSIMO DOMINO

DOMINO

LVDOVICO ADOLPHO

SACR. ROM. IMP. BANDERESIO
ET LIBERO BARONI

DE ZECH

DYNASTAE IN BVNDORFF ET GEVSA etc.

POTENTISSIMI SARMATARVM REGIS ET SERENISSIMI SAXONVM PRINCIPIS ELECTORIS MINISTRO STATVS INTIMO, IAM AD AVLAM CAESAREAM PRIMI ORDINIS LEGATO VT ET REVERENDISSIMI AC SERENISSIMI DVCIS SAXO-MERSEBVRGENSIS MINISTRO STATVS ET CONSILIARIO SANCTIORI, ECCLESIAE CATHEDRALIS MERSEBVRGENSIS PRAEPOSITO, CAMERAEQVE DVCALIS PRAESIDI

DOMINO SVO GRATIOSISSIMO

HEROI
IN TOGA SPLENDIDISSIMO
PRINCIPVM DELICIO
CIVIVM SOLATIO
DISPVTATIONEM HANC INAVGVRALEM
IN TESSERAM ET PIGNVS VENERATIONIS
DEVOTISSIMAE
D. D. C.
SIMVLQVE PRO EIVSDEM PERPETVA
PROSPERITATE VOTIVAM HANC
SVSPENDIT TABVLAM
SVMMO EIVS PATROCINIO SE SVAQVE STVDIA
HVMILLIME COMMENDANS
TANTI NOMINIS

CVLTOR DEVOTISSIMVS
CHRISTIANVS GODOFREDVS REINHARDT.

CONSPECTVS

DISPVTATIONIS.

uerticulo ſolus per plures annos piſcatus ſit alterum quo minus eodem iure vtatur, oppoſita exceptione praeſcriptionis, impedire queat. Explicantur L. 7. D. de diu. Temp. praeſcript. et L. 45. D. de Vſurpat.

§. VI. *De Iurisdictione in flumina ciuili, et criminali.*

§. VII. *De Iure aluei.*

§. VIII. *Quid Iuris ſit circa Ripas. Quaedam de agris limitatis, et non limitatis, nec non de aggeribus.*

§. IX. *Vlterior demonſtratio ex hiſtoria iuris.*

§. X. *Vſus fluminum riparumque publicus pro ratione habet fauorem commerciorum.*

§. XI. *Concluſio.*

PROOE-

PROOEMIVM.

NAturalissimus ille rerum status, in quo (vt ait *Ambros.* off. L. 1. c. 28.) natura omnia omnibus in commune profudit, quemadmodum a dominio plane alienus est, ita insuper quaedam in eo occurrunt ἀδέσποτα, quae vsibus quidem hominum inseruiunt, per se tamen omnem respuunt proprietatem. *Boehmer.* I. Publ. Vniu. P. Spec. L. 2. c. 10. Hinc licet posthaec rerum dominia, praecedente humano facto, i. e. occupatione fuerint introducta, haec tamen quae proprie occupari non potuerunt, mansere in statu naturali tanquam ἀδέσποτα, i. e. ea quae dominum non patiuntur. Interim inuentis in statu Ciuili pluribus figmentis, inuentus quoque modus, cuius ductu haec ἀδέσποτα quodammodo occupari, et sic in proprietatem possent deduci. Occupato nimirum per Vniuersitatem certo terrarum tractu, non id solum quod intra eum continetur, pro

occupato habetur, et ad Rempublicam ſpectat, ſed illa quoque huc referuntur, quae tanquam acceſſoria tractus occupati conſideranda veniunt. Plures enumerat ſpecies Ill. *Boehmer*. c. I. §. 13. ſqu. nobis autem non niſi eas attingere animus eſt, quae frequentiſſimis ſubiacent controuerſiis. Primum heic locum occupat Mare de cuius libertate et dominio variae olim et grauiſſimae eruditos inter celebrabantur controuerſiae, quas longa ſerie recenſet *Hertius* in Notis ad Puffendorff I. N. et G. L. IV. c. 5. §. 7. conf. *Hopp.* ad Inſt. L. II. Tit. 1. §. 1. in not. quos inter magni nominis autores anteſignani extant *Grotius* in Tr. de mari Libero et *Seldenus* de mari clauſo. Nihil tamen obſtat quin media incedentes via hinc illinc extrema vitemus, aſſerendo mare in tantum videri clauſum, et ſub dominio, in quantum vt acceſſorium occupari poteſt atque defendi. conf. *Grotius* de I. B. et P. L. II. c. 3. §. 11. Illud vero maris dominium non in ſola ſe exerit piſcatione, ſed neceſſitas quoque vela ſubmittendi huc ſpectat. *Pufend.* I. N. c. I. §. 5. Tandem Legibus iisdem, quibus mare, ſubiiciuntur quoque littora maris, quae ut acceſſorium, occupata regione tota, ſimul occupari nec ipſe quidem diffi-

diffitetur *Grotius* c. l. §. 9. sq. Ad ἀδέσποτα porro spectant flumina, eorumque aluei et ripae, quae tamen hodie simul cum vniuerso territorio vt accessoria occupari possunt, cum extra omnem dubitationis aleam positum sit, ea vel in medio terrarum tractu inueniri. *Grotius* c. l. §. 7. Nec itaque miror, circa ripas, alueos et flumina tot regulariter occurrere iura diuersa, quot inueniuntur diuersarum formularum Respublicae. Quilibet inde perspicere potest magnos eorum naeuos, qui ex nimio in ius Romanum affectu haud perpendentes summe discrepantem Latii et Germaniae statum, illius doctrinas ad Germaniae mores et consuetudines circa Ripas, alueos et flumina, obtorto traxerunt collo. conf. *Thomasius* in naeu. Iurispr. L. 1. c. 2. et Ill. de *Ludwig* in Sing. I. publ. R. G. ad Horn. praefat. §. 5. p. m. 32. squ. Haud itaque ex re erit de iure circa flumina, alueos, et ripas, diuerso quaedam disserere, quae doctrina tribus absolui potest Capitibus, ita vt Cap. I. doctrinam Iuris Romani, II. tradita Iuris Germanici, et III. effectus hodiernos Iuris Germanici circa flumina, alueos et ripas exhibeat, simulque demonstret eosdem ab effectibus Iuris Ciuilis toto vti

 aiunt

aiunt differre coelo. Primum itaque Caput loco speciminis inauguralis properante tamen calamo elaboratum Tibi L. B. iam offero, reliqua quae supersunt, si temporis ratio et labores practici permittent, mox absoluam.

§. I.

Cum de vocabulis fluminum aluei atque riparum disserere, nobis non sit animus, L. B. de harum vocum deriuatione et grammatica distinctione sollicitum ad Struu. disp. de fluminibus Ien. 1659. habitam remittimus, in iuridicum potius harum vocum significatum inquisituri. Flumen itaque, quod ipsam denotat aquam profluentem differt a riuo magnitudine aut existimatione circumcolentium per L. 1. §. 1. D. de Flum. *Ziegl.* de I. Maiest. L. II. c. XV. §. 3. Quaedam fluminum perennia sunt, quae semper fluunt, quaedam torrentia, quae non nisi hyeme aquas trahunt, subitis imbribus exorta et siccitate exarescentia. L. 1. §. 2. D. de Flum. vbi tamen simul cautum est, vt si aliqua aestate exaruerit flumen, quod alioquin perenne fluebat, non ideo minus perenne haberetur. Perennia flumina pro publicis vendidat ICtus

in

in l. c. §. 3. ex *Cassio* publicum flumen ita definiens, quod perenne sit. Vnde cum plurima, quae existunt flumina, sint, perennia, non miror, *Marcianum* in L. 4. §. 7. D. de Rer. diu. flumina pene omnia publica vocare, quod Imperator §. 2. I. de R. D. vlterius extendit, flumina omnia publica esse declarans. Alius est, qui hodie obtinet huius vocabuli significatus. Germanis enim ea flumina publica sunt, quae in publico oriuntur, in publico fluunt, ac Iure Superioritatis ad Vniuersitatem vel eius Rectorem pertinent. *Eckold.* ad D. Tit. de Flum. §. 1. Priuata vero sunt quae priuati ex concessione vniuersitatis in suo patrimonio tenent, et quae Iure priuatorum censentur. Vnde facile est eam quam *Ziegler.* c. l. §. 4. *Wesenbecio* adparat. D. de Flum. mouit controuersiam dirimere. Hic enim definitionem secundum hodiernos mores tradidit, quae ideo ex iuris Romani praeceptis impugnari non potest.

§. II.

Alueus (Wasser-Straße, Wasser-Läuffte, Wasser-Schlauch) est fossa illa per quam labitur flumen. *Struu.* d. Disp. §. 9. Lectus et venter flu-

minis, non tamen omnis fluuiorum inundatio alueum ideo facit quod adiacens terra flumine fuerit operta. L. 1. §. 9. de Flum. sed ad alueum constituendum requiritur, vt per eum flumen consueto decurrat itinere. Est vero alueus vel naturalis, quem sibi flumen ipsum facit, vel artificialis manu et industria hominum factus, qui nihilo secius, vbi publicum recepit flumen, pro alueo vero habendus est. L. 1. §. 8. 9. D. de Flum. Vterque tamen tantisper solummodo alui retinet naturam, quantisper ipsa fluminis aqua est coopertus, conf. *Ziegler.* de Iur. Mai. L. c. §. 12.

§. III.

Quod ad ripas attinet, earum *Vlpianus* tradit definitionem in saepius all. L. 1. §. 5. D. de Flum. quod flumen continet, naturalem rigorem cursus sui tenens. Et ripa illa esse putatur quae plenissimum flumen complectitur. L. 3. §. 1. De Flum. ceditque ripa ex quo primum a plano vergere incipit terra, vsque ad aquam d. L. 3. §. f. Vnde non illa quae raro fit aquarum excursio ripae tribuit nomen et iura, sed ripae tunc reputandae veniunt vbi ad

ad perpetuam sui mensuram redierit flumen. L. 1. §. 5. ib. Recte itaque ripa non pro extrema aluei crepidine, nam haec pars fluminis et dominii publici est, sed pro parte ad iacentis terrae accipienda, vti colligitur ex §. 4. I. de Rer. diuis. conf. *Huber.* ad I. h. Tit. §. 7. Diuiditur ripa vel in eam quae publicis impensis munita est, et proprio nomine aggerum venit, de quibus singularis Const. in Cod. de Nili Agger. non rumpendis; vel in ripas proprie ita dictas vbi solertia hominum fluminis impetum cohibet atque coercet, vnde talis ripa per alluuionem naturaliter crescere atque decrescere adeoque mutari potest. L. 1. §. 5. D. de Flum. Et haec de iuridica verborum significatione sufficiant.

§. IV.

Flumina quod attinet omnia publica sunt. i. e. quorum proprietas nullius priuati est, sed imperii Romani, vsus vero publicus et communis. §. 2. I. d. Rer. diu. Hinc *Ouidius*

> Quid prohibetis aquas, vsus communis aquarum est.

Nam

Nam quae publicae ſunt, nullius ſed ipſius vniuerſitatis eſſe creduntur. L. 1. pr. D. de R. D. Aſt cum res communes vti mare, etc. iuris gentium eſſe affirmet. L. 4. D. de Rer. diu. mox vero L. 5. ibid. etiam res publicas iuris gentium eſſe tradat, haud ex re erit in veram harum rerum differentiam inquirere. Conſtat ex L. fin. D. de LL. totum Ius noſtrum conſiſtere, aut in acquirendo, aut in conſeruando, aut in muniendo, vel quod verba L. ſubſequentia magis innuere videntur, in minuendo aut mutando. Haerebimus iam circa modum adquirendi. Cum itaque in ſtatu naturali, vti in prooemio demonſtratum dedimus, omne dominium plane exulet, ſola adfuit poſſeſſio, quae proinde naturalis poſſeſſio in L. 1. §. 1. de A. ſ. A. poſſ. vocatur. Vnde quae poſtea introducta eſt rerum communio, non eſt Iuris naturalis, ſed Iuris gentium, licet ex naturali iure prouenerit. L. 2. 3. 4. 5. D. de diu. Rer. Reſpuit illa rerum communio Iuris gentium omnem proprietatem, et ſolum omnibus populis concedit vſum, circa eas res quae proprie communes vocantur, et quas recenſet Imp. §. I. de R. D. Porro, cum quod quilibet populus ſibi Ius ſpeciale conſtituit, Ciuile ſit L. 9. D. de I. et

I. illae

I. illae res quae singulis vniuersitatibus propriae sunt, non amplius Iuris gentium remanere possunt, sed dum a singulis occupantur populis excidunt eo ipso Iure Gentium et publicae fiunt. Subiiciuntur itaque Legibus Ciuilibus, populoque liberum est, an earum proprietatem singulis tribuere, an toti retinere velit Vniuersitati. Et tali iure, remoto sic omni dubio censentur flumina, quorum proprietatem ex communione iuris gentium singuli sibi vindicarunt populi, eamque simul ac horum vsum legibus munierunt ciuilibus. Vnde non miror, Romanos vti victarum gentium, vrbiumque, ita et superatorum fluminum ex auro in triumphum adduxisse simulacra, quale de Rheno, Rhodano, Niloque testatur *Florus*. L. IV. c. 2. Praeterea quoque Tiberi, Nilo, Euphrati, aliisque fluminibus publicis diuinas a Romanis fuisse habitos honores, et suouetaurilia ad eorum ripas fuisse celebrata, affirmat *Seneca* nat. quaest. L. 4. c. 2. docetque *Tacit.* Annal. L. 6. Nimirum omnia eum in finem, vt et ipsa flumina non priuatis sed Reipublicae adquisita esse testarentur, et insuper eo magis priuatorum auaritiam ab illorum proprietate arcerent. Ipse tamen fluminum vsus fuit publicus, singulis ex populo

Romano permiſſus, ita enim nimis generalia §. 2. I. de R. D. verba, quae iura piſcandi in flumine omnibus communia aſſerunt, recte reſtringuntur. j. L. 31. §. 1. de A. R. D. *Habn.* ad Weſenbec. Lib. 1. Tit. 8. not. ad n. 3.

§. V.

Exerit ſe ille cuius antea mentionem fecimus vſus vel in iure nauigandi. §. 2. I. d. R. diu. j. L. 1. D. de Flum. quod cuique ex populo competit, vel in iure piſcandi, quod aeque ad omnes ſpectat, modo ne vlli exinde inferatur incommodum. L. 2. §. 10. et 16. N. etc. quid in loc. publ. An vero qui in fluminis publici diuerticulo ſolus per plures annos piſcatus ſit, alterum eodem iure vti oppoſita exceptione praeſcriptionis poſſit prohibere breuiſſimis videamus. Affirmatiuam tenet ſententiam L. 9. D. de diu. Temp. Praeſcr. Negatiuam defendere videtur L. 48. D. de vſurpat. *Cuiacius* equidem ad h. L. 45. rem acu ſe tetigiſſe credit, vbi in L. 45. eum occurrere Caſum autumat, quando qui pluribus annis diuerticulum fluminis poſſedit, iam non amplius poſſidet, cum L. 7. de diu. Temp. praeſcr. eum exhibere Caſum illi videatur, vbi actor in ipſa piſcandi

ſcandi poſſeſſione adhuc fuerit conſtitutus. Sed quid opus eſt extra Legum verba et tenorem vagari, cum vera ICtorum mens ex verbis prout iacent ſatis conſtet. Docet nimirum ſtatim principium L. 45. de Vſucap. ICto ibi ſermonem eſſe de ea quaeſtione: an Loca iuris gentium publicaue a priuato *obtineri* i. e. in proprietatem atque dominium deduci poſſint? quod negat *Papinianus* L. 9. ibid. et loco exempli adducit, non eſſe Ius ei qui in fluminis publici diuerticulo pluribus annis ſolus piſcatus ſit, alterum eodem iure prohibendi. Sed L. 7. D. de diu. Temp. praeſcr. de ſolo agit *Vſu* cui eiusmodi exercitio Vſus ſolitario praeſcribi, aliumque eodem iure *Vti* prohiberi poſſe affirmat *Marcianus*. Adeoque nulla vera has inter leges verſatur pugna; id quod diuerſa quae tractant obiecta, ſatis ſuperque demonſtrant.

§. VI.

Iam de Iurisdictione Romanorum in flumina quaedam monenda veniunt, quae cum duplex ſit nimirum Ciuilis et Criminalis, de vtraque videamus. In ſtatu Reip. Romanae populari Ciuilem in flumina publica, Iurisdictionem ſine dubio exerce-

ercebant magiſtratus ſummi, maxime praetores, qui non ſolum de locis et itineribus publicis, ſed et de fluminibus Interdicta propoſuerunt, ne quid in flumine publico fiat, ne peius nauigetur, et ſtatio iterue nauigio deterior fiat L. 1. pr. D. de Flum. Quod interdictum ſimul eſt prohibitorium, antequam tale quid fiat, eoque iam facto reſtitutorium. L. 1. §. 19. de flum. Sic nouo Interdicto praetor ait: „quo minus illi in flumine publice nauem ra„tem, agere liceat, vim fieri veto; L. 1. pr. D. vt in flumine. Corn. v. Eck. Princ. I. Ciu. ad D. h. T. Cum igitur extra territorium Ius dicenti impune non pareatur L. f. D. de Iurisd. heic ſane ab effectu ad cauſſam recte concluditur, et ex Interdictis praetoriis circa flumina propoſitis facile patebit ad praetores maxime hanc ſpectaſſe Iurisdictionem, quae tamen poſtea mutato Imperii ſtatu Imperatoris fuit et eorum quibus eam delegare ipſi placuit. Porro ad Iurisdictionem referuntur Ciuilem Corpora Nauiculariorum in fluminibus publicis. Nam cum nemini ſocietatis vel collegii vel huiusmodi corpus habere competat, niſi quibus hoc SCtis vel principum Conſtitutionibus fuerit indultum L. 1. quod Cuiusu. Vniu. ita haec inprimis libertas in flumi-

flumine publico, commercii causa societatem ineundi a publica Magistratus Rom. pependit autoritate. Vid. de corporibus nauigantium in fluminibus Galliae *Gruter*. Inscr. DCXLVII. et CCCCXL. 3. Italiae. L. 11. C. Theodos. de Nauicul. et L. 32. ibid. de Nautis Tyberinis vero L. vn. C. h. t. Criminalem quod attinet Iurisdictionem duplex est quem LL. de eadem proponunt Casum. Alter est in L. Iul. de Annona vbi L. 2. §. 1. cautum, ne quis nauem nautamque in flumine publico vel in mari retineat, aut dolo malo faciat, quo magis detineatur. Quod ipsum in flumine publico maxime commissum delictum accusationi publicae publicoue Iudicio locum facit. Alterum sistit *Scaeuola* in L. 3. De Vac. et Excus. mun. vbi generalis extat prohibitio ne senatori nauem habere licat, quod ex L. Iulia repetundarum deducit Scaeuola, ad Praesides, procuratores aliosue praefectos vero extendit *Hermogenianus*. L. 46. §. 2. D. d. I. Fisci. Senator qui contra LL. allegatas nauem in flumine publico habebat, capite puniebatur teste Cicerone in Verrem. X. c. 18. §. 1. qui praemissa quam sistit L. 3. D. de Vac. et Excus. prohibitione, ita pergit. „Antiquae „sunt istae LL. et mortuae, quemadmodum tu dicis,

„quae vetant. Fuit iſta reprehenſio quondam, fuit „iſta ſeueritas in Iudiciis, vt iſtam rem accuſator in „magnis Criminibus obiiciendam putaret.„ Et haec ſufficiant de Iurisdictione Rom. in flumina.

VII.

Aluei regulariter duplex in iure occurrere ſolet conſideratio, dum vel collectiue ſumitur quatenus aquam fluminis ſimul continet, vel abſtractiue ſine aqua fluminis, mutato nimirum curſu. Quid igitur de vtroque aluei ſtatu Iura diſponant Romana, videbimus. Et in priori quidem generalis obtinet Regula: Cuius Iuris eſt flumen, eiusdem alueus. L. 7. §. 5. D. A. R. D. Sic quoad proprietatem ille etiam alueus, quem ſibi flumen fecit, etſi priuatus ante fuerit, incipit tamen eſſe publicus, quia impoſſibile eſt alueum fluminis publici non eſſe publicum per L. 1. §. 7. D. de Flum. Quoad vſum aluei conſtat eundem ſpectare ad illos, qui ex flumine ipſo percipiunt vtilitatem, et quibus Iurisdictio in flumine competit illis quoque in alueo per L. 1. §. 6. 7. 8. de Flum. conf. L. vn. C. de Nautis Tyberinis vbi verba notatu digna. „Quodcunque igitur „nauigium in alueo Tyberis inuenietur, competen„tibus et ſolitis obſequiis mancipetur.„ Verum

enim

enim vero in posteriori Alueorum sensu, vbi pro derelictis veniunt, alia Iuris Rom. procedit dispositio. Quodsi enim toto naturali alueo in vniuersum relicto flumen alias fluere coeperit, prior alueus eorum est, qui prope ripam praedia possident, pro modo scil. latitudinis cuiusque praedii quae latitudo prope ripam sit. L. 7. §. 5. D. de A. R. D. Vsus vero aluei derelicti nemini patet nisi illis quibus proprietas eius addicitur. L. 36. §. 3. D. de A. R. D. conf. L. 7. §. 5. h. t. vbi *Caius* aequitatem hac in materia praefert, et §. 23. I. Tit. de Rer. diu vbi Imperator praecise Ius vicinitatis sequitur. Iurisdictio tandem in alueum derelictum eorum est, quorum est in praedia quae prope ripam adiacent. Alueus enim ita occupatus pro accessione fundi habetur, adeoque iisdem vt ille Legibus diiudicatur, vindicatur, possidetur, vsucapitur.

§. VIII.

Pergimus ad Ripas, quas itidem publicas esse quatenus flumina tangunt, publica, docet *Paulus* L. 3. D. de Flum. et contra *Labeonem* acriter defendit in L. 65. D. de A. R. D. §. 1. Ex qua lege simul quae priorum temporum sectarumque circa hoc Iuris obiectum fuerit doctrina, patet. *Labeo*

enim ripas in Insula fluminis publici iure priuatorum censet, *Sabinus* vero quod ex Inscr. all. L. 3. patet, pro publicis eas habet. Limitationem adiecit *Caius* L. 5. De Rer. diu. Riparum quidem vsum publicum ex Iure G. Sicut ipsius fluminis esse asserens, proprietatem vero illis assignans, quorum ripae praediis haerent. Vnde *Celsus* in L. 30. §. 1. D. de A. R. D. referente *Pomponio* ita statuit. si in ripa fluminis, quae secundum meum agrum est, arbor nata sit, meam esse, quia solum ipsum meum est, vsus autem eius publicus intelligitur. Quapropter, qui in ripa fluminis aedificat suum non facit, cum in meo aedificet. L. 15. ib. Magna apud Romanos erat differentia inter agros limitatos, et non limitatos. In his riparum priuatum datur dominium, in Limitatis vero, quales fuere agri manucapti, ripae publici manebant iuris, nec ius alluuionis circa eas obtinebat. L. 16. D. de A. R. D. L. 1. §. 6. de Flumin. vsus vero riparum semper sine dubio fuit publicus ex Iure G. spectans ad eos, qui ex populo erant Romano. §. 4. I. Tit. de R. D. Nec tamen illimitatus hic est riparum vsus, sed restringitur ad qualitatem fluminis, et obtinet generalis dispositio. L. 2. §. 9. D. ne quid in loco etc.

Quoties-

„Quotiescunque aliquid in publico fieri permitti-„tur, ita oportet permitti, vt ſine iniuria cuius-„quam fiat. Tandem circa Iurisdictionem in Ripas notanda L. 1. pr. §. 19. D. de Flum qua cautum: Ne quid in flumine publico ripaue eius facias, ne quid in flumine publico, neue in ripa eius immittas, quo ſtatio iterue nauigio deterior ſit, fiat. Quo minus ripam onerare, exonerare liceat, vim fieri vetat L. 1. pr. vt in flum. publ. Aggeres quod attinet quoad proprietatem et vſum publici erant, et grauis eos, qui illis nocent, expectat poena vti de Chlomatibus (i. e. aggeribus qui aquam Niloticam continent) et iis qui ea rumpunt, ſoluuntque diſponit L. 10. D. de Extraord. Crimin. imo capitalem flammarum poenam ſtatuit Imp. L. Vn. C. de Nili. agg. non rumpend.

§. IX.

Aſt non legum ſolum verba noſſe, ſed vim ac poteſtatem eorum tenere decet. L. 17. D. de LL. Cum itaque Iuris Romani ratio ex nullo alio tam commode peti poſſit fonte quam ex ipſo Reip. Romanae ſtatu, haud ex re erit pauca de eodem adiicere. Ab initio itaque Reip. Rom. durante ſtatu illius Monarchico omnia non populi erant ſed

Regis. Hinc ab iisdem non vrbes solum et agros sed ipsa quoque *flumina* nomen accepisse ex *Liuio* Hist. L. 1. c. 3. constat, quaeque ab hostibus capiebantur terrae, non populo cedebant principaliter sed Regi. Idem ib. c. 10. sqq. quod formula publicae deditionis testatur Collatinorum. Rex interrogauit Tarquinius. „Deditisne vos populum Col„latinum, vrbem, agros, AQVAM, terminos delubra, „vtensilia, diuina humanaque omnia in *Meam*, popu„lique Rom. ditionem. Dedimus. At ego reci„pio. Liu. c. l. 1. c. 37. Eiectis vero Regibus sensim exoleuerunt leges ab iisdem latae. L. 2. §. 3. D. de O. R. et obtinuit status plane popularis. Ita terrae, agri, vrbes et omnia ab hostibus capta pro publicis rebus habebantur. His sane principiis popularibus status Romani nititur conclusio: Loca publica, qualia sunt flumina et aluei, in nullius nisi Reip. Rom. esse dominio, vsumque eorum omnibus e Republica patere. Licet vero postea sub Imperatoribus status Reip. iterum mutaretur, obtinuit tamen differentia inter patrimoniales Imp. proprias, et res imperii publicas, quod testatur T. Cod. de Agricol. et Mancip. Dominic. vel fiscal. Et patrimonium hoc Imperatorum publicum, quod in

Co-

Codice fundorum dominicorum nomine venire ſolet, inalienabile fuit, prout docet *Chriſt. Friſius* in praef. ad Colleɛt. Iur. Roman. p. m. 2. Vnde non miror Iuſtinianum rebus ſic ſtantibus leges de fluminibus publicis antea latas approbaſſe.

§. X.

Communis tandem fluminis riparumque vſus pro ratione meo equidem iudicio habet inſignem commerciorum fauorem. Romana enim ciuitas, cum ingenti frequentaretur multitudine, cui alendae, nec qui Romam circum iacebant agri, nec Italicum ſufficiebant ſolum, inde grauiſſima ſaepe annonae caritate laborabat. Hinc itaque fauor commerciorum. Non enim earum ſolum, quae ad victum vel quemcunque vſum pertinent ſpecierum monopolia ſuſtulit L. vn. C. de Monop. nouaque veɛtigalia grauiſſime vetat L. 1. C. ne veɛtig. nou. ſed grauiſſimis praeterea poenis coercentur ii qui commercia vllo modo euertunt, atque impediunt. Ita L. Iulia de annona poenam ſtatuit aduerſus eum qui nauem nautamue retinet, aut dolo malo facit, quo magis detineatur. L. 1. §. 1. D. L. Iul. de an. Hinc magna Negotiatorum Collegia quale Mer-

curiale fuit, et Capitolinum. *Heinecc.* in Antiqu. Rom. ad I. L. 1. IV. Tit. 7. n. 1. et *Cicero* de Offic. L. 1. c. 42. eam praecipue laudibus mactat mercaturam quae ſatiata quaeſtu vel contenta potius ex alto in portum, et ex portu in agros poſſeſſionesque ſe contulerat. Et ex hoc vero et genuino fundamento Romani non fluminum ſaltem liberam concedebant toti populo nauigationem, cum liberrimo riparum vſu, ſine quo nauigatio rite perfici nequit, ſed ad eam eo citius promouendam incitamentum quoddam adiiciebant, permiſſa nimirum cuiuis ex populo in flumine publico piſcatione, cum omni iure ad eandem ſpectante.

§. XI.

Et haec de Iuris Romani diſpoſitione ac ratione circa flumina, alueos et ripas, ſcripſiſſe ſufficiat. Quae tanquam ex fundamentis Iuris et ſtatus publici populi Romani deducta, cum ad ſtatum praeſentem applicari non poſſint, ne in patria hoſpes eſſe videar, omnem mouebo lapidem vt quae ſtatum fluminum, aluei riparumque ex ipſis Iuris Germanici viſceribus exponunt, Capita, prelo ſimulque Tuae L. B. cenſurae mox ſubiici queant.

* * *